

NA RIŽEVH POLJANAH PRI SLAVONSKEM BRODU

ČE BOSTE HOTELI, BO JEZERO, ČE NE, BO SUHA ZEMLJA

Lani so na zapuščenem ribniku pri Slavonskem Brodu prvič v Hrvatski posejali riž. To je bil poizkus v agronomi so nestrpno pričakovali žetve. Riž je do bro obrodil, 47 stotov na hektar je vrglo poizkusno polje, veliko štiri orale. Zato so od lanske žetve do letošnje pomladi spreminili veliko Jelas polje v riževe poljane. To je bilo veliko delo.

Jelas-polje je dolgo več deset kilometrov. Od Slavonskega Broda do reke Orljave se je stoletja raztezalo veliko močvirje, ki se je ob vsakem večjem nalivu spremenilo v jezero. Že Rimljani so prekopali čez Jelas polje dolg kanal, ki se je takrat imenoval Marsovia, zdaj pa je to Marsunja. Prekop Marsunja seveda ni mnogo zalegel. Jezero je še vedno po nekajkrat na leto zbegalo prebivalce, ki so pred vodo bežali na višje ležeče griče.

Stari Rimljani so pokazali več dobre volje, da pomagajo takratnim prebivalcem, kakor stara Jugoslavija svojim državljanom. Marsunjo so poprej večkrat očistili. Toda v dvajsetih letih kraljevine tega niso storili in poplave na Jelas polju so bile vedno bolj pogoste. Marsunjo je napolnila zemlja in voda skoraj ni več odtekala. Tako je voda poplavljala na tisoče hektarov zemlje, ki je bila neizkoriščena.

Gospodari nad vodo
Ko so lani sklenili, da se bo veliko Jelas polje spremenilo v riževa polja, so prišli na teren hidrotehniki—ki zdaj svojo nalogo pojasnjujejo tako le: "Veliko močvirje so morali osušiti zato, da ga bomo lahko potem zopet namakali." Jelas polje leži niže od vod-

Sealy
WEEK SAVINGS

Sealy
GENUINE
GOLDEN SLEEP

Just look at these features—ordinarily found in \$49.50 and \$59.50 Mattresses.

\$38

NORWOOD APPLIANCE & FURNITURE
6202 ST. CLAIR AVENUE
JOHN SUSNIK
WE GIVE CASH DISCOUNT
INSTEAD OF EAGLE STAMPS
EASY MONTHLY PAYMENTS

ne gladine Save. Polje meji na Savo na jug. Z velikim nasipom so že pred davnim časom zaprli Savi pot na prostrano polje. Toda z nasipom so zaprli Savo v strugo, niso pa ustavili voda, ki so s kopastega gričevja Dila ob vstajem dežju drle na polje. Obrambni nasip ob Savi je bil zato vse dotlej brez večjega pomena, dokler niso prišle iz vseh koncev Hrvatske frontne brigade in izkopale okoli polja pod gričevjem obodni prekop. Ta prekop okoli jezera je veliko delo. Jelas polje se je začelo sušiti. Na močvirjih je voda upadla in zemlja je zelo razpokala. Ko je prišlo prvo večje deževje, se Jelas polje ni več spremenilo v jezero. Polje so osušili. Takoj so začeli kopati velike prekope, da bodo polje namakali.

Po sredi polja je greben. S prostim očesom ga ne vidiš. Toda s teodolitom so ga odkrili in ugotovili, da je ponekod cel meter višji, kakor na levo in desno ležeči travniki, ki so bili zdaj že osušeni. Po tem "nevidnem" grebenu so izkopali oziroma zgradili šestnajst kilometrov dolg dovodni prekop. Vodo dobivajo iz reke Orljave, kjer so zgradili "ključ" riževih polj. "Ključ" imenujejo jez, kjer z zapornicami spuščajo ali zapirajo dotok vode na riževa polja. Ko so hidrotehniki dogradili ta jaz, so ga izročili pridelovalcem in dejali: "To je ključ in vi ste gospodari na Jelas polju. Če boste hoteli, se bo polje spremenilo v jezero, če ne, bo suha zemlja."

Kaj je kazeta?
Iz dovodnega prekopa so na vsakih sto metrov narejeni izpusti, ki se odpirajo in zapirajo z zapornicami. Iz vsakega izpusta držijo kanali do kazet. Kaj je kazeta? To je eno riževo polje, podobno velikemu bazenu. Kazeta je ograjena z meter visokim nasipom. Na zgornjem koncu je naslednja zapornica. Če odpro to zapornico, voda polagoma zalije kazeto. Ob strani pa so izpustni jarki, ki so nižji kakor dovodni kanal in se nižji kakor kanal, po katerem priteče voda v kazeto. Po teh izpustnih jarkih izpuste vodo iz kazete, če je to potrebno. Voda odteče na spodnjem koncu kazete v kanal Marsunjo, ki je najnižji od vseh teh prekopov in kanalov. Ob vsem dolgem dovodnem kanalu so frontne brigade napravile kazete, rižna polja, in so zato, da jih lahko namakajo in osušujejo po mili volji, izkopali nad 200 kilometrov prekopov.

Tako so postali ljudje gospodari nad vodo. V 6 urah lahko veliko polje spremeni v jezero, potem pa ga zopet osuše, če je treba. Po dovodnem kanalu priteče voda v kazeto, kamor je treba, od tam pa odteče v Marsunjo. Toda, še je nevarnost. Riževa polja na Jelas polju čakajo pomoči našega "Litostroja."

Prekop Marsunja, po katerem se odteka voda z Jelas polja, z riževih polj, je zelo nizek. Tako nizek, da bi se Sava spozabila in začela teči nazaj po prekopu

skrbno opazovali, kako stroj

Ko sem pred dnevi obiskal riževa polja, je dopoldne deževalo in Makedonci so v stanovanjski baraki sredi riževih polj pripovedovali, kako je treba pridelovati riž in zakaj so odsvetovali strojno setev: Riž je najbolje sejati z roko v vodo. Poprej ga namočimo, da postane seme težko in zato, da vzklji. Če sejemo takšen riž, hitro pade na dno in seme že v nekaj dneh požene koreninice, da se rastlina dovolj hitro in močno zakorenini, tako da je voda preveč ne ziblje. Stroji so riž sejali pregloboko; riž pa mora ostati na vrhu zemlje, ker sicer le težko vzklji ali pa požene le za las tanke bilke.

"Pri nas je malo drugače kakor na tukajšnjih riževih poljih," je dodal Boro. "Naša makedonska zemlja je drugačna. Ko sejemo in brodimo po vodi, se voda skali in taka plast blata se potem vleže na zrncu in jih prilepi k zemlji. To je še boljše." Trojčje Gričev pripoveduje, kakšna mora biti kazeta in kaj škoduje rižu, če kazeta ni dobra. Kazeta, prav za prav zemlja v kazeti, mora biti ravna kakor miza, ker mora voda zaliti kazeto povsod enako, to je od 10 in največ do 20 centimetrov. Kazete je treba po oranju vedno

zravnati. Končno je Trojčje povedal, da so velike kazete nevarne za riž. Polje je podobno že kar jezeru in valovi, ki jih dvigne malo močnejši veter, pulijo nežne bilke riža, ko je komaj pogledal iz vode.

Začelo se je vedriti in Makedonci so se dvignili: "Sejat gremo!" Setev je bilo treba na Jelas polju končati prej kakor v Makedoniji, kjer sejejo riž do 10. junija. Tam je topleje in riž hitreje dozori.

V prvo kazeto, ki je dolga cela dva kilometra, so spustili vodo 28. aprila. V treh urah je bila kazeta preplavljena. V sosedni kazeti niso izpustili vode. Riž so po nasvetu Makedoncev sejali z roko. Po nasipih korakava z Boro. Levo in desno so kazete,

napolnjene z vodo in Jelas polje je podobno velikemu jezeru, ki je pregrajeno na stotine manjših jezerc. Po vodi štokrljajo z dolгими kljuni brskajo po blatu in zdaj pa zdaj potegnejo na dan žabo. Če je žaba majhna, štokrlja odleti. Boro pravi:

"Mladičem jo nese."

Takrat se spomnim na komarje: "Saj vas bodo žive pojedli in nalezili boste malarijo."

"Jok, bato, v vodo smo posadili krape in gambuze. Te uničijo na milijone komarjev, ki jih na Jelas polju ne bo prav nič več kakor pri vas v Ljubljani."

Kazete, v katere so sejali z roko, so hitreje ozelenele, kakor tam, kjer so sejali s strojem. Iz vode so pogledale tenke bilke, ki iz dneva v dan postajajo močnejše. Zdaj že polegajo po vodi,

ki je podobna svetlozelena preprogi.

"Kmalu se bodo dvignile in iz tankih bilk bo zrasla rastlina, podobna ovsu—riž," pripoveduje Boro.

Iz vode je potegnil bilko; v kratkem času je zrasla že štiri-deset centimetrov. Jelas polje bo dalo že letos okrog 200 vagonov riža, potem pa od leta do leta več. Strokovnjaki—kmetje iz Makedonije trde, da bo dobra letina, ker se riž pravilno terlepno razvija.

(Dalje prihodnjic)

Let's Explore Ohio

EARLY CANALS AND ROADS

View on Ohio River near Cincinnati

The southwestern corner of Ohio is rich in history. It was at Cincinnati that the second settlement in the Northwest Territory was established in a real estate bargain second only to the purchase of Manhattan Island from the Indians.

Matthias Denman bought 740 acres of land, now downtown Cincinnati, for \$125 back in 1788 for the purpose of establishing a town and a ferry across the Ohio River.

Fort Washington was built here in 1789 and became the base for most of the military expeditions into the Indian country to the north by General St. Clair, General Wayne, General Harrison and the others who finally secured the western frontier for Ohio settlements. Many motorists each year visit the monument on the site of Fort Washington in Cincinnati.

Homes of four United States Presidents are in or near the Queen City: William Howard Taft in Cincinnati; William Henry Harrison and his grandson Benjamin Harrison at North Bend, just west of the Ohio River metropolis; and Ulysses S. Grant at Point Pleasant, just a few miles east of Cincinnati on the Ohio River.

One of Ohio's first roads from Toledo along the Indians' Miami Trail, ended at Cincinnati as did a branch road off Zane's Trace from Chillicothe. This city was also the south terminal of the Miami and Erie Canal that connected with Lake Erie at Toledo. This canal, whose course is now a busy Cincinnati street underlain by an incised subway, set off the German section which was commonly known as the "Over the Rhine" area.

In 1847, Ohio's historian, William H. Howe, described Cincinnati's location as: "... 950 miles from New York by Miami and Erie Canal, Lake Erie, the Erie Canal and the Hudson River," the route followed by many of the immigrants who settled in western Ohio. The Cincinnati and White Water Canal extended 25 miles to the westward to connect with the White Water Canal of Indiana. The site of old Fort Finney, built by the Kentuckians at the mouth of the Great Miami River in 1785, is but a short distance down the Ohio from Cincinnati off Route 50.

Route 127 to Hamilton and Route 4 from there to Middletown follow the path of the early Toledo road and parallels the route of the Miami and Erie Canal which supplied waterpower for industries in these cities as well as transportation for the products of the area.

The history of Hamilton, like that of many other Ohio cities, is closely tied up with the early military expeditions into the Indian country. General St. Clair built Fort Hamilton on the bank of the Great Miami River where today can be seen a stone monument marking the site.

The Warren County Canal to Lebanon entered the Miami and Erie Canal at Middletown.

North and west of Hamilton is Oxford where Miami University was established in 1809 and where Western College for Women, one of the first women's colleges, is located.

COURTESY—THE STANDARD OIL CO. (OHIO)

ZAVAROVALNINO

proti
ognju, tatvini, avtomobilskim
nesrečam, itd.
preskrbi

Janko N. Rogelj

6208 SCHADE AVE.
Pokličite:
ENDicott 0718

OBLAK MOVER

Se priporoča, da ga pokličete vsak čas, podnevi ali ponoči. Delo garantirano in hitra postrežba. Obrnite se z vsem zaupanjem na vašega starega znanca

JOHN OBLAKA

1146 East 61st St. HE 2730

N. J. Popovic, Inc.

IMA ZASTOPSTVO

Chrysler-Plymouth avtov

PRODAJA NAJNOVEJŠE 1949 IZDELKE KOT TUDI
RABLJENE AVTE

V zalogi ima razne dele in potrebščine za avte ter izvrsuje razna popravila po tovarniško izurjenih mehanikih.

8116 LORAIN AVE. ME 7200

NICK POPOVIC, predsednik

Perdo Godina:

PREPROSTA ZGODBA

Bilo mi je najbrže deset let. Z Dorenčecovimi nismo bili sosedje, daleč stran pa ni bila naša hiša. Na njihovo dvorišče smo redko prišli, ker je bil Dorenček do tujih otrok strog, svoje pa je imel otroško rad. Psa Pinčija je naučil, da jim je vozil po dvorišču majhen voziček, ki je imel kolesa odžagan od debelih akacij. Pri nobeni hiši v naši vasi niso imeli otroci take igrače. Njihovo dvorišče je bilo

renčec pa je bil zamišljen in nas niti ni v pameti jemal.

Njegova žena Roza je nesla škap s ščavo k vodnjaku, ki je bil obdan z jesenimi osemi, izpod katerih so rasle cvetoče mrtve koprive. Držala se je nazaj, ker je bila noseča in je težko hodila. Kar s težavo je obesila ključ in zajemala vodo. Medtem ko je izlivala vodo v škap, je prišel od hleva Dorenček.

Že od nekdaj je pri nas naveda, da otroci radi prisluškujejo. Tako sem se jima tudi jaz počasi bližal in začel prisluškovati razgovoru. V skrbah, ki sta jih imela, me nista opazila.

On je rekel: "Govori se, da bo

gladil kravo z veliko delavno roko po čisti dlaki in sicer zgoraj od hrbta navzdol proti trebuhu. Tudi z vimenom se je igral. Vime je bilo zanj zlata vredno, ker sedem mladih kljunov, ki so prihajali sedem let po vrsti na svet, ni bilo lahko nahraniti.

Dorenček je bil tiste vrste človek, ki se je naglo odločal. Ni brkljal dolgo po hlevu, temveč je šel pred podokna, kjer je izabela delala gosto senco. Stresel si je predpasnik in ko je stopil na pot, ga je Pinči zagledal. Ker so ga otroci med tem spet vpregli je kar s kolicami odropotal za gospodarjem na cesto in za njim je ucvrla vsa Dorenčecova fa-

milija. Večji so tekli spredaj, mali zadaj. Ricali so po prahu z nogavicami na O. Nekateri so imeli srajce brez rokavov, drugi pa razcefrane jankice. Po obratih so bili lisasti od prahu, blata in hrane. Tako nas je Pinči kar hitro preselil od Dorenčecovih k Vinčecovim.

Vinčec je bil star možakar, ki je predsedel vso pomlad in poletje, dokler je bilo toplo vreme, prikljeti. Imel je postavljen stol tako, da je videl na cesto. Na oknice na hiši so bile zaradi muh vedno zaprte. Hiša je bila porinjena nekoliko od ceste v sadovnjak. Vsi ti temni prostori so poleti in pozimi dišali nekako po

(Dalje prihodnjic)

Naročajte, širite in čitajte "Enakopravnost!"

